

СХРЕЩУВАННЯ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ХУДОБИ ІЗ ШАРОЛЕЗЬКОЮ ТА КІАНСЬКОЮ ПОРОДАМИ. ЧАСТИНА І: РІСТ ПОМІСНИХ ТЕЛИЦЬ І КОРІВ

*Д. К. Носевич, кандидат сільськогосподарських наук
Л. В. Гаверись, студентка*

Вивчено вплив схрещування самиць симентальської породи з бугаями шаролезької та кіанської порід. Виявлено, що помісні телиці, отримані від шаролезьких плідників, переважають за живою масою симентальських ровесниць і помісей з кіанською породою на 4,7 ... 20,7 %. Помісні корови за живою масою мають перевагу перед чистопородними. Найбільші проміри та живу масу мають корови, отримані від батьків кіанської породи. Під час промислового схрещування, з метою підвищення живої маси телиць, до маток симентальської породи доцільно підбирати шаролезьких бугаїв. Для підвищення живої маси і промірів корів, необхідно використовувати схрещування сименталів із кіанською породою.

М'ясне скотарство, схрещування, симентальська порода, шаролезька порода, кіанська порода, проміри, жива маса.

Дефіцит яловичини в Україні зумовлює необхідність інтенсивного розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства, зокрема його товарної частини. На сьогодні лише половина з господарств, у яких розводять м'ясну худобу, мають статус товарних, а у більшості з них використовують чистопородне розведення [3]. У зв'язку з невеликою кількістю порід худоби м'ясного напрямку продуктивності, цей метод розведення у товарних господарствах призводить до стихійних неконтрольованих інбридингів та зниження продуктивності поголів'я.

У країнах із розвиненим м'ясним скотарством широко використовують різні варіанти промислового схрещування. Цей метод розведення сприяє отриманню гетерозису за ознаками продуктивності молодняку і помісних корів. Наприклад, у США використання двопородного промислового схрещування дало змогу збільшити вихід помісних телят на 1,5%, їх життєздатність – на 4,1; живу масу на час відлучення – на 4,6 та ефективність використання телицями пасовищ – на 6,5% [4]. Помісні корови (1/2 абердин-ангус 1/2 герефорд) на 5 % мають більші розміри за чистопородних, а їх використання після схрещування з третьою породою дало змогу

на 6% збільшити вихід приплоду, на 8 – телят на час відлучення і на 10% – живу масу відлучених телят [5]. Породи тварин, які використовують під час схрещування, необхідно перевіряти на поєднуваність. Вітчизняні вчені докладно вивчали вплив різних варіантів промислового схрещування на м'ясну продуктивність бичків, але ознакам продуктивності помісних телиць і корів, використання яких можливе на наступних етапах схрещування, уваги приділяли недостатньо.

Мета досліджень – вивчити особливості лінійного й вагового росту помісних телиць і корів, отриманих від схрещування симентальської породи з шаролезькою та кіанською.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проводили за матеріалами виведення української м'ясної породи великої рогатої худоби в СТОВ «Воля» Золотоніського району Черкаської області.

Для вивчення виділено три групи тварин. Перша (контрольна) – чистопородних симентальських телиць і корів (С), друга – помісі із шароле (1/2 Ш 1/2 С), третя – помісі з кіанською породою (1/2 К 1/2 С). У телиць виділених груп вивчали живу масу під час відлучення (перераховану на стандартизований вік 210 днів) та у віці 12, 15 і 18 місяців. У корів вивчали живу масу у віці 4, 8 та 12 років, а також проміри у віці 6 років і старших. Результати дослідження аналізували за методами варіаційної статистики [1].

Досліджуване поголів'я утримували за технологією м'ясного скотарства, у літній період на пасовищі, узимку – на спеціалізованому комплексі. Телят до 6–8-місячного віку вирощували на підсосі. Отелення отримували протягом усього року зі зміщенням основної їх частки на весняний період.

Результати досліджень. Помісні телиці, отримані від шаролезьких та кіанських бугаїв, у процесі вирощування перевершували симентальських ровесниць за живою масою (табл. 1).

1. Жива маса телиць, кг

Група	Вік визначення живої маси							
	210 дн.		12 міс.		15 міс.		18 міс.	
	n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m
I	6	203±6,8	6	294±6,3	6	351±13,7	6	382±12,8
II	22	245±2,9 ^{***(1) ** (3)}	22	339±6,1 ^{***(1) *(3)}	20	379±5,9 ^{*(1) *** (3)}	22	420±8,8 ^{** (1; 3)}
III	80	234±2,8 ^{***(1)}	79	323±3,7 ^{***(1)}	70	349±4,3	77	388±5,3

*) P>0,95; **) P>0,99; ***) P>0,999.

Найбільшу перевагу за масою мали помісі із шаролезькою породою. Вони на 20,7 % при відлученні (P>0,999) і на 9,9 % у 18 місяців (P>0,99) перевершували симентальських ровесниць і на 4,7; та 8,2%, відповідно (P>0,99), помісей з кіанською породою.

Помісі з кіанами суттєво перевершували чистопородних симентальських телиць тільки при відлученні (на 15,3 %; P>0,999) і в 12 місяців (на 9,9 %; P>0,999). При подальшому вирощуванні симентал-кіанські помісі суттєво знизили швидкість росту та у віці 15 місяців і більше різниці між ними і чистопорідними телицями встановлено не було. Зниження швидкості росту телиць, старших за один рік, отриманих від кіанських

бугаїв, можна пояснити гіршою адаптацією їх до умов утримання. Таким чином, для підвищення швидкості росту молодняку, симентальських маток доцільно запліднювати шаролецькими бугаями.

Децо інша ситуація зі зміною живої маси склалася у корів. Помісні тварини також мали перевагу над чистопорідними, але при цьому найбільша жива маса була у помісей 1/2 К 1/2 С (табл. 2). У віці 4 роки вони були важчі за симентальських корів на 8,3 %, у 8 років – на 15,3 і в 12 років – на 13,6 %.

2. Жива маса корів, кг

Група	Вік визначення живої маси					
	4 роки		8 років		12 років	
	n	M±m	n	M±m	n	M±m
I	77	505±4,1	37	534±5,5	10	572±11,6
II	112	504±5,5	71	563±4,1 ^{**} (1)	23	611±8,3 ^{**} (1)
III	49	547±5,9 ^{***} (1; 2)	28	616±8,3 ^{***} (1; 2)	10	650±7,4 ^{***} (1; 2)

*) P>0,95; **) P>0,99; ***) P>0,999.

Корови, отримані від кіанських плідників, із високим ступенем вірогідності перевершували за живою масою помісей із шаролецькою породою. Помісі 1/2 Ш 1/2 С у віці 4 роки за живою масою від симентальських корів не відрізнялися, і лише завдяки більш тривалому продовженню росту у 8 і 12 років отримали над ними статично достовірну перевагу.

Екстер'єрні особливості вихідних порід призводять до подібних змін промірів у помісей (табл. 3).

3. Проміри корів у віці 6 років і старших, см

Показник	Група		
	I	II	III
n, гол.	54	74	5
Висота в холці	125±0,7	127±0,6 [*] (1)	136±1,3 ^{***} (1; 2)
Висота в крижах	133±0,7	135±0,6	144±1,5 ^{***} (1; 2)
Глибина грудей	65±0,6	65±0,3	67±1,7
Ширина грудей	41±0,5	41±0,5	40±0,6
Ширина в маклаках	44±0,5	44±0,4	49±1,6 ^{**} (1; 2)
Коса довжина тулуба	156±1,2	157±1,1	167±3,5 ^{**} (1; 2)
Коса довжина заду	49±0,6	50±0,5 [*] (1)	50±0,7 [*] (1)
Обхват грудей за лопатками	180±1,5	182±0,9	186±3,4 [*] (1)
Обхват п'ястка	20±0,2	20±0,1	20±0,4

*) P>0,95; **) P>0,99; ***) P>0,999.

У шестирічному віці помісі 1/2 Ш 1/2 С незначною мірою перевершували чистопорідних симентальських корів за висотою, довжиною тулуба і заду та обхватом грудей. З них лише за висотою в холці й косою довжиною заду отримана статистично достовірною різниця, яка свідчить про невисоку ефективність схрещування сименталів та шароле для збільшення велико-рослості корів. Помісі 1/2 К 1/2 С за більшістю промірів суттєво перевершували як чистопорідних сименталів, так і їх помісей із шаролецькою

породою. Найбільша їх перевага над ними спостерігається за висотою в холці та крижах (на 11 и 9 см, $P>0,999$), шириною в маклаках (на 5 см, $P>0,99$) та косою довжиною тулуба (на 11 і 10 см, $P>0,99$). Отже, для підвищення живої маси і промірів корів більш ефективно використовувати схрещування симентальських маток із плідниками кіанської породи.

Висновки

1. За живою масою помісні телиці, отримані від шаролезьких плідників, більші, ніж симентальські ровесниці й помісі з кіанською породою на 4,7...20,7%

2. Помісні корови мають перевагу перед чистопородними за живою масою. Найбільша маса і більшість промірів встановлені у корів, отриманих від кіанських бугаїв, які з високим ступенем вірогідності перевершують не тільки чистопородних сименталів, але й помісей із шаролезькою породою.

3. З метою підвищення живої маси помісних телиць, під час промислового схрещування до маток симентальської породи доцільно підбирати шаролезьких бугаїв. Для підвищення живої маси і промірів корів доцільно використовувати схрещування сименталів із кіанською породою.

Список літератури

1. Плохинский Н. А. Биометрия / Н. А. Плохинский. – Новосибирск : Изд-во Сибирского отделения АН СССР, 1961. – 364 с.
2. Ростовцев И. Ф. Промышленное скрещивание в скотоводстве // И. Ф. Ростовцев, И. И. Черкащенко. – М. : Колос, 1971. – 280 с.
3. Угнівенко А. М. Перспектива розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства в Україні / А. М. Угнівенко, Д. К. Носевич // Науковий вісник НУБіП України / Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». – Вип. 179. – 2012. – С. 98–106.
4. Evans J. Crossbreeding Beef Cattle, I / John Evans, C. A. McPeake // Oklahoma Cooperative Extension Service ANSI-3150 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pods.dasnr.okstate.edu>
5. Frahm R. R. Crossbreeding Beef Cattle, III / R. R. Frahm // Oklahoma Cooperative Extension Service ANSI-3152 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pods.dasnr.okstate.edu>

Изучено влияние на рост тёлочек скрещивания самок симментальской породы с быками шаролезской и кианской пород. Определено, что помесные телки, полученные от шаролезских быков, превосходят по живой массе симментальских сверстниц и помесей с кианской породой на 4,7...20,7 %. Помесные коровы по живой массе имеют преимущество перед чистопородными. Наибольшие промеры тела и живая масса у помесей с кианской породой. Во время промышленного скрещивания, с целью повышения живой массы телочек, к маткам симментальской породы целесообразно подбирать шаролезских быков. Для повышения живой массы и промеров коров, необходимо использовать скрещивание симменталов с кианской породой.

Мясное скотоводство, скрещивание, симментальская порода, шарлезская порода, кианская порода, промеры, живая масса.

Influence for the females' height of the crossbreeding of Simmental females and Charolais and Chianina bulls are studied. It is certain that the Simmental-Charolais crossbreed heifers of the same age excel on living weight of Simmental Breed and Simmental-Charolais crossbreed on 4.7-20.7 %. The crossbreed cows excel on living weight of Simmental Breed coevals. The most increase of body height and living weight is certain at Simmental-Chianina crossbreed cows. During the crossbreeding, for increase of living weight of heifers, the Simmental Breed females are the necessary to couple with Charolais bulls. For the increase of living weight and body height of cows, the Simmental Breed females are the necessary to couple with Chianina bulls.

Beef cattle, crossbreeding, Simmental Breed, Charolais Breed, Chianina Breed, body height, living weight.